

Záhonyi András:

A somogyi rovástabla és kapcsolatai

1999-ben Barkó Béla mutatta be Harkányban a Csepregi Ferenc tulajdonában lévő rovásírásos köveket és a palatáblát. Berkesi Gyula kaposvári tanár „mágus köveknek” és „Tanító táblának” nevezte el őket.

A Duna TV 2009 tavaszán egy beszélgetést közvetített, melynek tárgya a somogyi rovástabla (Tanító tábla), a rováskövek (mágus kövek, táltos kövek) és a Naprendszer kialakulását szemléltető „májkő” voltak. Költő László régész (A Kaposvári Megyei Múzeum igazgatója), Marton Veronika (aki a leletekről könyvet írt 2001-ben), Gesztesi Albert csillagász és Fabó László íráskutató végigkövették a leletek útját, a feliratok lehetséges olvasatait.

A műsorban nyitva hagyott kérdések miatt vettem elő ismét a témáról írt cikkeket, könyveket. A Kaposvári Megyei Múzeumban pedig megnéztem a rovástablát és a köveket (2009. ősze óta ismét Csepregi úrnál tekinthetők meg).

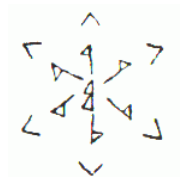
Marton Veronika és Friedrich Klára alapos könyve (A somogyi rovástabla és a táltos kövek, Matrona, Győr, 2001) végigelemzi a rajtuk található összes feliratot és ábrát.

Most azokat a névértelmezési lehetőségeket szeretném bemutatni, amelyekre rendszerszemléletű megközelítéssel az Arvisura, a Nap-jelképek és a Tanító tábla kapcsán nemrég jutottam.

Néhány fontos megállapítás

A leletek régészeti kormeghatározására még nem került sor, ezért a tábla és a felirat készítésének koráról nem áll rendelkezésünkre biztos támpont.

A tábla és a kövek feliratainak rendszerbe foglalása írástörténetileg sem könnyű feladat: rajtuk mezopotámiai istennevek /Samas, Babbar/ együtt szerepelnek a magyar etnogenezis szereplőivel /Ménrót-Nimród, Hunor, Mag(y)ar/,

nemzetségnevekkel /Pécs, Torda, Baján/ és földrajzi nevekkel /Balaton, Győr, Ister (azaz a Duna)/.

ábra

Samas akkád napisten neve csillag-formában (sugárzó Napként) szerepel a Tanító táblán

A rovástáblán találunk néhány balról jobbra írt szót /APA, BALAS(S)A/, jelet.

Ezek egy része a jobbról balra írt tükrözésként jelenik meg /pl. JÁR(om)-RAJ, eNY-NYe, VAR-RAV/.

Új felismerések

– **A feliratok között megtaláljuk az ősvallás hármasságát.**

A vallás alapszavai közül felbukkan az ISTEN, az ATYA.

Az anyai minőséget az ANAH(I)TA istennő neve képviseli.

A „Fiú” is megjelenik DUMUSZ(i)-T(ü)müz napistenség személyében.

– **A leleteken több mezopotámiai vonatkozással is találkozunk.**

A mezopotámiai Panteon már említett tagjai /Samas és BAB(B)AR napistenségek/ mellett felbukkan DUMUSZ(i)-T(ü)müz és a szerelem, a harc akkád istennője, Istar, a meghaló és feltámadó Dumuzi párja.

Az Istar névhez a Tanító táblán úgy juthatunk el, hogy az S-T-R mássalhangzózóvázat nem Ister-nek, hanem – a rovás T-je mellett egy A-t is feltételezve – *Istarnak* hangzósítjuk.

Dumuzi és Istar „kapcsolata” az évszakok váltakozására utal. Égi-testként a Nap és a Vénusz kapcsolhatók hozzájuk.

– **A Nap** neve és jele több alakban is felbukkan:

1., rovásírással a baloldali oszlop felülről 6. sorában

2., a jobboldali legelső szövegrész középső jelében egy „napot formázó” áb-

ráként (melyet n-a-p ligatúraként-összerovásként is kiolvashatunk)

3., a jobboldali oszlop felülről 6. sorában, a lemenő Nap jeleként – mellette jobbra pedig a Nap éves járását szemléltető ábraként (az utóbbi formája a sinus görbére hasonlít).

Ezt a két jelet eddig a hím ivarsejt és a petesejt rajzának tekintették. A lemenő Napnak és Nap éves járásának ábrája azonban jobban illeszkedik a szöveggörnyezetbe, mint a nemiséggel kapcsolatos értelmezés.

Az előbbieket analógiájaként a H önállóan álló rovásjele (a baloldali oszlop 5. sorában) a Holdat juttatja eszünkbe.

A somogyi Tanító tábla: iskolai gyakorlótábla?

Az eddigiek kapcsán felmerül több fontos kérdés is.

Miért kerültek az egymástól térben és időben távoli kultúrákat képviselő nevek egy táblára?

Lehet, hogy egy “iskolai dolgozat” egymással szorosan össze nem függő kérdéseire adott válaszokat találjuk a palatáblán? (Ezért jó névválasztás a “Tanító tábla”!)

Ezek után keresni kezdtem egy olyan “forrást”, ahol a somogyi rovás-tábla (Tanító tábla) feliratai egy helyen megtalálhatók.

Örömmel számolok be róla, hogy sikerült egy ilyen könyvre bukkani! Ez a könyv pedig nem más, mint az Arvisura.

Az ARVISURA – mint névforrás

Paál Zoltán *Arvisurájának* (Püski, Budapest, 2003) 1254-1282. oldalán találunk egy táblázatot (Féran nevek ABC-ben), mely neveket tartalmaz ábécésorrendben.

Egyik reggel, mikor éppen a Tanító tábla felirataim gondolkodtam, „véletlenül” ez a táblázat került a kezembe. Már is megszületett a megdöbbentő felismerés: a Tanító tábla látszólag egymáshoz nem kapcsolható nevei ennek az úzpalóc történelmet áttekintő könyvnek a névtárában együtt szerepelnek!

(További tisztázandó kérdés, hogy mi képezi az Arvisura forrását.)

Csoportokba szedve most felsorolok közülük néhányat, melyek a somogyi Tanító táblán is szerepelnek (különválasztva ősatyáink neveit, a földrajzi neveket, a nemzetségneveket, az égitestekkel és istenségekkel kapcsolatos elnevezéseket):

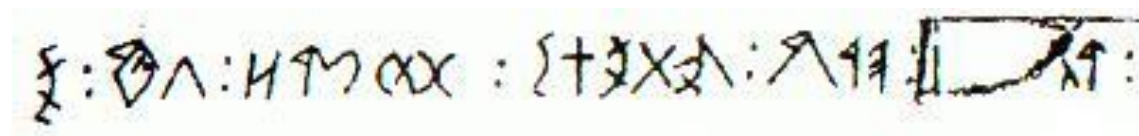
Ménrótt	– Nimród, II: 4.
Bor	– III. 9., IV. 1. (vagy Bór III. 6., IV. 1.)
Hunor	– VII. 30.
Magar	– Magyar V. 29.
Atilla	– Atilla I. 7., Attila V. 5.

Bakon	– Bakony IX. 14
Csanak	– X. 3.
Győr	– IX. 2.
Balaton	– VII. 11.
Balas(s)a	– XII. 8.
Pécs	– III. 14.
Baján	– II. 12.
Torda	– III. 1.
Sólyom	– IV. 15., IX. 25.
Jár	– Jára IV. 30.
Járom	– VI. 2.
Nap	– V. 20., XI. 6.
Samas	– VI. 7., X. 5.
Babar	– Babbar VII. 7.
Dumusz(i)-(T)ümüz	– Dömös II. 15.)
(I)st(a)r	– Eszter III. 18., Istáros X. 4.
Apa	– IX. 29.
Ba	– Aba I. 1.
Batya	– XI. 20.
Anahita	– IX. 20.

A tábla felső sora

A legnehezebb feladatnak a palatábla legfelső – töredékes – sorának értelmezése bizonyult. Eddig ezt „töredékes mondatnak” tekintették.

Az Arvisura névtárának segítségével itt is sikerült neveket azonosítani:

Ené(h)	S(z)alka	Vara	Hun	Ede	Seb	Pasa(j)	balról jobbra: (Pa)saj
I. 7.	IX. 4., XII. 22.	II. 20.	X. 28.	I. 5.	VIII. 29.		
IX. 5.	IX. 5.						

Az alsó sorban az Arvisura szerinti naptári ünnepnapok szerepelnek.

A Pasaj név esetében véleményem szerint a többféle írásmód gyakoroltására látunk példát (lásd az „aj” és a „sa” ligatúrát). Jobbról balra olvasva a jobbszélső „ja” kopott „pa”-nak is olvasható, így ismételten a Pasaj névhez jutunk.

A középen olvasható Seb (VIII. 29.) a Sebestyén név (I. 20., II. 3.) rövid alakja.

A két kettőspont közötti szövegrészre pillantva belőle a SEBEsT(y)ÉN nevet is kiolvashatjuk, ha a kisebb tévesztés vagy elírás és a „hangugratás” lehetőségét is számításba vesszük.

Iskolai gyakorlótáblák

A „gyakorló tábla” elnevezés már a mezopotámiai írásemlékek kapcsán is felbukkant. Feltételezésével jól magyarázhatók a „szokatlan, csak egyszer felbukkanó” jelváltozatok.

Más esetben pl. homonimák (azonos hangalakú, de különböző jelentésű szavak) gyakoroltatása, értelmes mondatok formálása (megadott szavakból) lehetett az írnokiskolai feladat.

A sumer agyagtáblák és pecséthengerek feliratainak értelmezésében nemrég elkészült sumer-akkád-magyar szó- jeltáram volt segítségemre.

A somogyi rovástábla és kövek esetében most az Arvisura és a csillagászati, asztrológiai ismeretek segítettek az eddig rejtett összefüggések feltárásában.

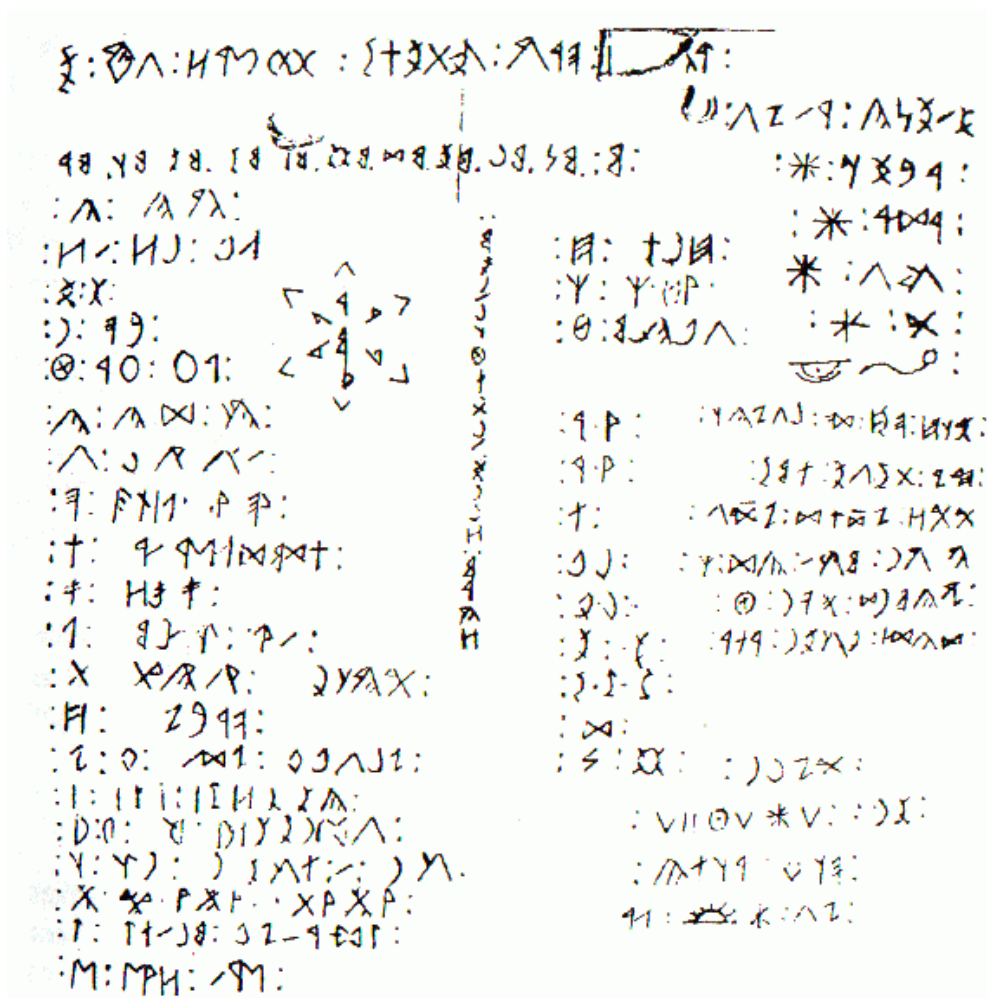
Úgy gondolom, hogy a Tanító tábla készítője vagy készíttetője ismerte az Arvisurát, a mezopotámiai Panteont és a teremtésmítoszokat. Az iskolai feladat pedig a nevek gyakoroltatása (lásd a palatáblát), a bazaltkő („májkő”) esetében pedig a naprendszer kialakulásának lerajzolása lehetett.

A Tanító tábla és a táltos kövek helye a rovásírás-kutatásban

Úgy vélem, hogy nem szabad elfogadnunk Koricsánszky Attila véleményét, aki az értelmezési nehézségeket látva egyszerűen hamisítványnak minősítette a rovástáblát és a táltos köveket.

Az Arvisura (illetve annak egyelőre ismeretlen forrása) segítségével ugyanis sikerült olyan egységes és logikus olvasati rendszert találni, mely akkor is megállja a helyét, ha a leletek 1000 évesek, de akkor is, ha csak 50 éve írták őket.

Kortól függetlenül rovásírásos emlékeink számát gyarapítják, ugyanakkor olyan „összerovási” lehetőségeket mutatnak be, melyekből a cserkészek, a rovásíró versenyek résztvevői is sokat tanulhatnak.

2. ábra. A somogyi Tanító tábla

Függelék

I.

További nevek az Arvisurából, melyeket a **Tanító táblán** is sikerült felismerni:

Gal (III. 20.), Gál (I. 1., II. 1.), Vára-Vara (II. 20.), Ten I. 7., Móric* (IX. 22.), Zöd-Szöd (I. 15., I. 31.), Re-Ré (V. 14.), Paka (XII. 5.), Bese (VI. 30.), Ugur-Ugor (IV. 2., VIII. 16.), Ad(a) (VI. 5.), En (VII. 16.), Borsa (II. 11., IV. 2.), Bereg (VI. 22.), Kadarta (X. 1.)

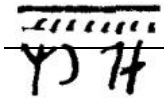
* A Móric név ugyan az Arvisura névtárában nem szerepel, a mai naptárakban viszont igen.

II.

Az Arvisura névtárát sikerült már más esetben is felhasználni.

Jelenleg a Marsigli feljegyzései alapján készült **Bolognai Rovásnaptár** eddig még megfejtetlen oldalának (áthuzott, 681. lap) értelmezésén dolgozom. Kiderült, hogy a mai naptárak és az Arvisura névtára (Ferán nevei) segítségével a felirat egyes elemei naptári névként, ünnepnapként is értelmezhetők.

Pl. a jobbról első jelsor esetében az eDeN /Forrai olvasata/ helyett a Dénes (II. 26., a mai naptárakban X. 9.) egyik névváltozata (DeNeSZ) is szóba jöhet.

A „**DINeZS**” névváltozat a *Bolognai Rovásnaptárban* a 677. lapon

A felső sorban felbukkan még az ÖdöN (XI. 16.), az AgaTA (Ágota I. 11.), a GyuLA (VI. 2.), az ATIL (Attila V. 5., Atilla I. 7.) név.

Az alsó sorban felismerhetjük az OLIM (V. 28.), a JANKa (III. 28.), az OTtoKÁR (OTtó XI. 18. + KARa III. 27.), a DoNáT (II. 17.) neveket.

A Sándor Klára által Piricske(-tetőnek), Forrai szerint Perzsiának olvasott jelsor /Barabási Enikő szerint az olvasata „priscsia”/ a PeReS (VIII.

9.) nevet /de lehet a Piriska-Piroska (I. 18.) egyik névváltozata is/.

Ha a Forrai szerint GYüMöLCS NC vagy GYüMöLCSOLTÓ olvasat a 'BoldoGAsszON' előtt áll, akkor a III. 25-ei Gyümölcsoltó **Boldogasszony** ünnepnap áll előttünk.

A „**Boldogasszony**” rövidítése a 683. lapon

A PANnoNIA /Forrai olvasata/ felirat részben az első N helyén NT áll. Ezért (a kezdő P nélkül) az ANTÓNIA név (V. 3., a mai naptárakban I. 17.) is kiolvasható belőle.

A záró „ÁLDÁS” /Forrai olvasata/ Lajos (VIII. 25.) vagy Alajos (VI.

21.) is lehet – az Arvisurában azonban névként is szerepel az **Áldás** (IX. 4.).

Feltételezésem szerint arról van szó, hogy egy helyesen másolt, kiolvasható szövegrész és egy nehezen olvasható, kiegészítésekkel olvashatóvá tett szöveg került egy lapra. Ezt támasztja alá, hogy a kutatók a nevek (naptárrész) mellett egy fohász részletét vélik felismerni, illetve földrajzi neveket feltételeznek.

A fohászcsoveg: „... HÁLÁT AGYUNK (adjunk) ÖNeKe, HOGY AGTA (adta)...”

Forrai szerint a fohászban az „őneke” helyett az „isTeNneK” is szóba jöhet.

Akkor lesz esélyünk a 681. lap egyértelmű olvasatának megtalálására, ha sikerül a kétféle szövegrészt precízen szétválasztani.

Remélem, hogy kutatásom részleteiről nemsokára egy külön előadásban is beszámolhatok.